

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KOZLÖNYE.

Égész évre	10	—	kr.
Félévre	5	"	"
Negyedévre	2	"	50 "
Egy órára	1	"	"

Egyes szám ára 4 kr.

Felolós szerkesztő: **KOHÁNYI GYULA.**
Főmunkatárs: **IFJ. MÓRÍ CZ PÁL.**
Kiadók: **HOFFMANN és TÁRSA.**

Hirdetési díj:

Nagy kassza mellett sorért 5 kr. Nagyobb hirdetés a többi hirdetés alkú szerinti jutányos áron vetetnek fel. Bélyeg-díj minden külön bejegyzésért 30 kr.

Marjay Péter beszéde.

— Elmondta az orsz. függetlenségi és 48-as párt megbízásából a képviselőház 1897. évi február hó 15-iki ülésén. —

Marjay Péter: T. képviselőház! Feleslegesnek tartom szóval bizonyítani, azon általános elfogadott igazságot, hogy az embernek a világon az első foglalkozása a földmivélés volt. Ez igen természetes dolog. A honnan az ember táplálékát nyerte, elsősorban a föld kötötte le a figyelmét. (Zaj! Elnök csenget.) És mikor az ember a földnek önkéntes adományaival megelégedve már nem volt; mikor többet vart, többet követelt; akkor elkezdte a földet munkálni, a föld felületén áskálni, kutatni annak belsejében és a mikor látta, hogy munkája nyomán megnekedik a fűszál és edesebb ízű gyümölcs terem, megkettőztette szorgalmát és évek hosszú során keresztül, évezredek át a földmivélés foglalkozása eljutott a mostani tökéletesség fokáig: a gépek is egészen a gézekkel való munkálodásnak tökéletességéig. A földmivélési foglalkozás tehát egyidős az emberi nemzettel és mint ilyen, a mely minden a földön élő embernek táplálékot nyújt, minden rendü-rangu és társadalmi állásu ember részéről kell hogy a legnagyobb figyelemben részesüljön. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ennélfogva bátran elfogadható azon igazság, hogy a föld a legnagyobb ur a világon, hogy a föld hátán a legtisztelendőbb foglalkozás a földmivélés és hogy a föld után az egyszerű munkás földmives érdemel legnagyobb figyelmet és tisztelet. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ez az eszme a művészet által már szobor alakjában is meg van örökítve. Oroszországban van a világon a legszebb szobor: egy hatalmas oszlop, melynek aljában levett fővelgel állanak királyok, cárok, császárok, általában véve a földi fejedelmek, kezeikben tartva aranyos és gyémántos fűveket, helyi-helyi látható a szobor alapján egy-egy vitéz, a mint pajzsot emel, a szobor tetején fenn a magaslaton, feltett kalappal egy szántó-vető áll, a mint hinti a kenyéradó magvakat. Ez nyilván kifejezi a művész lelkében megfogalmazott eszmét s valóban kell, hogy mindenki a tal éismertnek tekintessék hogy a magvető, a szántóvető, kinek munkálkodása után, Isten jóvoltából mindenki megnyeri a kenyeret, a legnagyobb figyelemben és tiszteletben részesítessék. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Különösen nekünk, magyar embereknek, Magyarországnak kell ezt a figyelmet és tiszteletet tanúsítani a földmivélő osztály iránt, mert hiszen általánosságban tudva van, hogy Magyarország kiváltepen földművelő állam és az ország lakosságának $\frac{3}{4}$ része földműveléssel foglalkozik. Ez tehát az államfentartó elem Magyarországon. A földművelő osztály adóalany, amely szolgáltatja az állam fentartásához megkivántató anyagi erőt.

A földművelő osztályal együtt áll vagy vele esik, együtt halad vagy vele bukik az ipar, a kereskedelmi és a művészet; egyszóval minden egyéb társadalmi osztály. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Hogyha a földmivélés ügye jó állapotban van, akkor virul az ipar, gyarapodik a kereskedelem, előrehalad minden művészet, de ha a földmivélés a bukás, a megsemmisülés örvénye felé sodortatik, meg azt érezni azt

érezni az iparosnak, meg kell szenvedni a kereskedőnek meg minden társadalmi osztálynak. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.)

És ha már Magyarországon a földmivélés ügyéről függ az egész társadalmi rendszer haladása vagy hanyatlása igen természetes, hogy nekünk is, a kik itt a törvényhozás terében a népképviselői jog alapján az ország kormányzatához hozzászólni vagyunk hivatva, a kiknek egy része a kormányt az ő kormányzatának munkájában segíti hozzájárulása, támogatása által, a másik része pedig ellenőrzése által, midőn az álladalom kormányzatára vonatkozó, költségvetéseket bíraljuk, legelső és legkiválóbb figyelmünket éppen a földmivélés ügyére és ezzel kapcsolatban a földművelési költségvetésre kell fordítanunk, a mely most napirendu van (Ugy van a szélső baloldalon.) És vajjon hogyan áll Magyarországon a földmivélés ügye? Nem az ellenzéki oldalról lett hangoztatva, hanem minden oldalról, sőt a miniszter szájából is hangoztatva lett az utóbbi esztendőökben, hogy a földmivélés ügye Magyarországon igen szánalmas állapotba jutott, hogy esztendőről-esztendőre a romlás útján sodortatik lefelé és hogy ezeken az állapotokon segíteni kell. Mindenki elismeri a földmivélés ügyének nagy fontosságát és csodálatos mégis, hogy Magyarországon ennek a nagyfontosságú kérdésnek, a földmivélés ügyének, alig volt igazi szakismeretekkel és kellő odaadással bíró minisztere. A földművelési miniszterek felől minden ízben hangoztaták itt, hogy az Isten jóakarata adott nekik, lehetett bennük tehetség is, mindazonáltal a földmivélés sanyaru állapotán egyik sem tud segíteni.

A mostani igen t. földművelési miniszter urnak, ugy is, mint szakfőruinak, ugy is mint az ország egyik nagybirtokosának működése felé nagy figyelemmel, bizalommal és nagy várakozással tekintett az ország közönsége (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.)

A földművelésügyi miniszter ur mult évi exposéjában fokozta ezt a bizalmat nyilatkozatával, fekozta ezt a várakozást és bizonyos megnyugvással várták az emberek, hogy mi fog bekövetkezni az ő működése következtében. A földművelésügyi miniszter ur azzal kezdte beszédét, hogy elismerte a földmivélés állapotának sanyaru voltát, elismerte a gabonaárak hanyatlása következtében a földművelőket fenyegető nagy veszedelmet, csak hogy sajnos, a várakozást, a bizalmat és reményt nyomban lelohasztotta az akkor mindjárt tett azon kijelentésével, hogy ezek ugyan nagy bajok és hogy mindenek felett való veszedelem az, hogy a gabona ára lehanyatlott, de hat mit tegyünk? — más országokban is így vannak vele és ebben a házban már általánosság vált szokás szerint is hivatkozott mindjárt Angliára, — mondván — hogy Angliában olyan keveset jövedelmez a föld, hogy a földművelők jó részben felhagytak a föld munkálásával, elhagyják közlegelőnek, mert nem érdemes megmunkálni.

Magyarországot Angliával összehasonlítani egyáltalában nem praktikus dolog. Anglia marad Anglia, akár műveli a földet egész terjedelmében, akár legelőnek hagyja, ennek az összehasonlítás módja is van, Nem annyira áll Magyarország Angliához, mint a hogy a közmondás szerint a távolságot kifejezni szokás, — mint Makó Jeruzsálemhez — hanem, mint ég és föld, Magyarországon a földművelés tart és táplál minden dolgot és ha itt a

jövedelemnek ez a főforrása bezárul, akkor ennek szomorú következménye nem olyan mérvben és módokban lesz szemlélhető nálunk, mint Angliában, hanem ez reánk nézve a végső veszedelmet jelenti.

Tovább ment a t. földművelésügyi miniszter ur és azt mondta, hogy miután ő nem tud módot ajánlani a gabonaárak hanyatlásának megakadályozására, itt a millennium esztendőjében, össze fog gyűjteni egy nemzetközi gazda kongresszust, mely talán meg fogja találni a módot, a melylyel azt a veszedelmet elhárítani, vagy orvosolni lehet. E kongresszus költségeire kért is nyomban a miniszter ur 35 ezer forint — borralalót, mely összeg, azt hiszem, el is fogyott — de hogy a nemzetközi gazdakongresszus miféle orvosszereket talált és hogy a miniszter ur miképen akarja a kongresszus működését a veszedelemben álló mezőgazdasági ügy fellendítésére használni, azt még nem tudjuk.

Igért továbbá a miniszter ur a mult évben több nagyfontosságú dolgot.

Nevezetesen, mint a t. előadó ur is említette, elmondotta, hogy az erdőkezelést miként akarja egyrészt az álladalomnak, másfelől az ott élő szegény néposztálynak javára érvényesíteni, hogy rengeteg szőlőkarót fog előállítani, azt olcsó áron, sok helyen a lehetőségig ingyen fogja a közönség rendelkezésére bocsátani.

Mindazáltal most sem tudjuk, hogy kik mennyit kaptak belőle.

Az eszme igen kitünő, a gondolat nagyszerű és a gyakorlatban mindenesetre hasznos lenne.

Igért a t. miniszter ur, hogy a gazdasági tanügyet kiviszi a nép közé, hogy az áldott emlékezetű „Kis Tükör”-höz hasonló egyszerű és a nép által is megérthető nyelven irt gazdasági szakmunkákat fog kibocsátani.

En még ilyen füzetet nem láttam, pedig a mezőgazdaságra vonatkozó minden dolgot nagy figyelemben szoktam részesíteni.

Azt is mondta a földművelésügyi miniszter ur, hogy nem a földmives iskolák által akarja a mezőgazdasági szakismeretet a nép között terjeszteni, hanem kiválaszt egyes vidékeken jóra való gyakorlati gazdákat, azokat segíti gépekkel és egyéb segédeszközökkel, hogy azoknak mintagazdaságát a többi társaik látván, ők is hasonló munkásságra buzduljanak.

Ezt már az előadó ur is hangoztatta, de még sem látjuk, hogy a gyakorlatban is megvalósítva lett volna.

A felnőtt gazdák számára tartandó téli tanfolyamokról beszélt a miniszter ur. Ebből látunk valamit, a mi igaz, azt be kell ismerni. Epen a debreczeni gazdasági tanintézet tanárai tartanak ilyen gazdasági felolvasásokat, a minek kétségtelenül meg is lesz a maga haszna. Ha ez az eljárás szelesebb mérvet öltet és nemcsak a nagyobb merzővárosokban, hanem a kisebb községekben is megjelennek ezek a szakemberek és hallatják ott a gazdaság fellendítésére irányuló elveiket, hiszem, hogy meg lesz annak a működésnek a javító hatása.

Igért a földművelésügyi miniszter ur, hogy a magyar mezőgazdasági ellenállását a fenyegető nehéz küzdelmekkel szemben fokozni kell és arra a célra, hogy a magyar mezőgazdák a mostani nyomasztó és ellenséges áramlatoknak inkább ellenállhassanak, aján-

lotta a mezőgazdasági hitel fejlesztését, de nem ütött a szegnek fejére, hanem csak azt mondotta, hogy a hitelszövetkezetek terjesztésével kell a mezőgazdaság ellentálló képességét fokozni. Ha ezt komolyan gyakorlatilag akarja volna érvényesíteni, fel kellett volna vennie egy jó nagy összeget egy néhány száz ezret szövetkezetek gyarapítására, de így ismét csak a gazdák nyakába szakad az egész, akik ha a zsebük tele van, vehetnek részvényt, gyarapíthatják a hitelszövetkezet tőkét, de a kormány e tekintetben sem tesz semmit.

A földművelési miniszter urnak az állategészségügy, szőlészet, borászat stb-re vonatkozó ígéreteire lesz majd alkalmam rátérni mindjárt; most csak egy dologra óhajtom felhívni mindnyájunk figyelmét partkü lönség nélkül. Ez nem közjogi, nem is kormánybuktató kérdés; mindnyájunk közös nyomorúsága ez. A többség soraiban is vannak bizonynyal számosan mezőgazdák, kik férfihez illő nyíltsággal beismerik földművelésünk sanyaruságait; így tehát az egész nemzet iránt tartozó kötelességünk a dolgot a maga valóságában megvilágítani és egyező akarattal keresni a mentő eszközök-t követelni a kormánytól idevonatkozó kötelességeinek teljesítését. (Ugy van a szélsőbaloldalon.)

Pártunk ezt kiváltképpen kötelességének ismeri már csak azért is, mert nem hiszem hogy mindnyájunkra esett szavazatok közül lehetne csak pár száz is, a mely nem földmivelő ember részéről jött volna. Mi nem a hála és hazabeszélés, hanem a hazuról való beszélés, a nép körében tett szomorú tapasztalatok nyomán fogjuk a kérdést tovább fejtegetni. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) — Adataimat nem a család statisztikából veszem, mert a papírra vetett számok mutatnak ugyan valamit, de azoknak helyességéről és valóságáról senki sem győz meg bennünket, hanem a számadatokat a gyakorlati életből a mezőgazdaság szomorú mezejéről veszem, (Helyes! a szélsőbaloldalon.)

Nem a legnagyobb, vagy a nagyobb birtokosok állapotai, hanem a kisgazdákén kezdem, (Helyes! a szélsőbaloldalon) mert a kisgazdák állapotát feltűntető számadatokból mindenki következtethet a nagyobbakéra és a nagyobbakéból következtethet a legnagyobbakéra. (Halljuk! Halljuk!)

Egy fél szeszios gazdának van 12 hold földje. Ebből a 12 holdból hármasszoros szerint bevet tiszta búzával vagy rozsossal, tehát apró maggal 4 holdat. Középszámítás szerint az az apró maggal bevetett négy hold föld terem száma, 7 mázsa búzával számítva 28 mázsa búzát. Ennek 10 %-át eladja a takszónak, másik 10 %-át pedig a cséplőnek rész gyanánt. Ugy, hogy ekkor már 28 mázsa búzából 5—6 hiányzik; marad tehát neki mondjuk 23 mázsa. Ebből vetőmagul felhasznál a következő őszszel 4 mázsát; marad tehát 19 mázsa búzája, a melyből legalább 12-öt meghagy háztartása számára. A megmaradó 7 mázsa búzáját eladja 6 frtjával; mert nem számíthatók a mai 7—8 frt közt váltakozó ár szerint, mely csak átmeneti, ideiglenes állapot — bár állandó volna, akkor kevesebb panasznunk lenne ugy a földművelési miniszter ur, mint általában a viszonyok ellen. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A 7 mázsa búzát tehát eladja 42 frtért; szép summa pénz egy fél szeszios gazdának!

A kis gazda másik 4 hold földjén 30 mázsa tengeri terem, a melyből csak 15 mázsát adhat el és 3 frt lévén egy mázsa tengeri ára — azért 45 frtot kap, ugy hogy eddig 87 frtja van.

M a d a r á s z J ó z s e f: Csak volna!

M a r j a y P é t e r: A tavaszi mag alá eső 4 hold termése nem hoz semmi jövedelmet, mert az leginkább takarmány neműeket terem s az jószágával eteti fel. 87 frtnyi jövedelmével szemben fizet az a felszessios gazda 16 frt földadót; 4 frt 80 kr. általános jövedelmi pótdadót; 6 frt másodosztályos kereseti adót; 4 frt házosztályadót; ezeken kívül fizet községi pótdadót, mit nem lehet biztosan

megállapítani, mert az a községek háztartása és kiadásai szerint váltakozik. (Ugy van a szélsőbaloldalon.) Ez pld. az én községemben 14 frt 30 krt tesz. Fizet továbbá 3 frt utadót és a gazda közönség pénztárába, — mert a községi háztartás a gazdaközönség háztartása től el van különítve és külön kell mezőgazdasági célokra fizetni 5 frtot; legelő adó fejében szinten fizet 2 frtot.

Meg eklézsiahoz is tartozik ez az ember, mert az egyházhoz való tartozandóságának a becsületes magyar ember daczára mindennek, daczára nyomorultságának, holtig tartó kötelességének ismeri és csak a nem becsületes válik ki az egyháztól, mert akinek az egyház a vallás nem kell, az jóformán egyéni becsületéről is le akar mondani. Ha tehát az egyházhoz tartozik az az ember, vallásáért, mely őt eltette és táplálta és nyomorúságos helyzetében ma is reménységgel biztatja, az egyház megvárja tőle és a becsületes polgár meg is adja neki, — fizet a mi szerint a reformatus egyházban terményben és pénzben 4 frtot ha van egy gyermeke, a ki iskolába jár, azért fizet 2 frt 50 krt, hogyha több gyermeke van, a szerint fizet többet. E szerint a féltelmes kis földesgazdának fizetnie kell ily közterhekre 61 frtot. Marad tehát neki 26 frtja s ebből kell ruházatát beszereznie, ebből kell a világitás s egyéb ilyen apró cseprő kisserző kiadásokat teljesítenie és hi beteg van a háznál, a betegét gyógyítania, a gyógyszerért fizetnie; ebből kell cselédjének évi bérért kiszoritnia. Egykét váltoja is kerülhet ennek az embernek, ezt is törlesztenie kell. Hogy ha pedig törlesztési kölcsöne van, akkor már igazán ember legyen a talpán, a ki ily viszonyok közt ennyi jövedelemmel ily terhekkel elviselni képes. (Ugy van! a szélső baloldalon.)

A mezőgazdasági téren az apró magtermelésén kívül, van még egy nagyon fontos, termelés, Eddig kisebb gazdák adójukat és egyéb terheiket azon egy hold dohánytermelésből, a melylyel bírtak, ha nem egészen, de részben kiegyenlítették. Jónak látta azonban az atyáskodó kormány éppen a gabona árak lebukásának idejében, éppen a közterhek felemelésének időszakában a mezőgazdának nyakába vágni az állami adó 10 %-át utadó címén és a kisgazdától végképpen elvonni a dohánytermelés engedélyt. De a kiknek kezében megmaradt a dohánytermelési engedély; a nagyobb birtokosoknál is ez az egykor nagyon jövedelmező földművelési ér az utóbbi időben az egyéb jövedelmi források sorsára jutott, a mennyiben a dohány ára nagy mértékben alacsony. Az előbbi esztendőben a dohány beváltási átlag ár 20—23 frt között váltakozott, a jelen esztendőben pedig alig bírja elérni a 18 frtot. Nálunk a mi termelési letünkön és a mi beváltási hivatalunknál nagyon kevés ember kap többet 18 forint átlagárnál, a legtöbb ember 14—17 frtot kap dohányáért. — Ennyi veszedelemmel jár ez a dohánytermelés, mennyi erre a gazdának a kiadása, mily óriási felelősséggel jár és mily botrányos terheket vetnek a mostani törvények e tekintetben a termelő gazda vállaira ez valóban alig elszenvedhe ő.

Hogyha a palántás kertben tévedésből egyegy szál dohány ott marad, és a gazda nem lévén neki argusi száz szeme, észre nem veszi az ott maradt egy két szálát észre veszi a pénzügy, mert annak jobb szeme van: a gazdát veszik elő, nem pedig a dohányos kertészt, a kinek azt ki kellett volna irtani. Ha a bérésének dohányzacskójában találunk 50—60 deka dohányt akkor engem rántanak elő és azt mondják: bocsd el a bérést, ha nem is azonnal, hát ujévre, és ha még egyszer ugy lesz, az ellenőrzés elmulasztása címén az engedélyt el is veszik.

T ó t h J á n o s: Meg is teszik! Nyugtalanlás! a jobb oldalon)

M a r j a y P é t e r: Azt látom, hogy türelmetlenül fogadják némelyek előadásomat. Azt hiszem, hogy azok nem dohánytermelők. De nem is mezőgazdák, a kik ilyen kérdések iránt nem érdeklődnek. De akár milyen türelmetlenül fogadják, mi el fogjuk ezt mondani,

mert mi ezt nem csak hang gyanánt akarjuk itt emlegetni, hanem érezzük is ennek sanyaruságát. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Hát a beváltásnál milyen dolgok történnek! Egy jó részben alig iskolázott beváltótiszt feljutott a gyakorlatnál fogva odáig, hogy az álladalom milliói felett részben tapasztalt, vagy részben tapasztalatlan szellemi mivoltát mutogassa és a gazdákkal szemben, a kik az állami óriási terheit viselik, illetlenül bánjon, mondhatnám korombáskodjék, mondhatnám önkényeskedjék.

A beváltás alkalmával rettenetes helytelen eljárás az, hogy csaknem minden a mázsára tett dohányból levonásokat eszközöl a beváltó.

Hasznavehetetlenség, előre látható romlás, nedvesség, hó esés. — ha t. i. éppen ekkor midőn beszállította hó esett, — tehát négyféle czimen levonásokat eszközöl, ugy, hogy én kiszámítottam, de különben nem is kell hozzá számítás, kiszámítják ők maguk a leszámolás alkalmával a beadott mennyiség másfél százalékat levonásba teszi a beváltó, és azért egy krajczárt sem ad. De azért a nedvesnek találtatott, előre láthatólag romlottnak jeleztetett dohányt, csak beviteli és kezeli tovább.

Mindezek szomorú dolgok a szegény magyar mezőgazdára nézve. De szomorú dolog az is, hogy a földművelésügyi minisztorium már régóta ígérgeti ugyan azonban még mind-egyedíg nem intézkedett, nem hozott törvényt a dohányos kertészeknek a gazdával szemben való viszonyára nézve. A dohányos kertész jó formán csak magán szerződött fel a gazdával szemben. Sem a gazdának jogai és kötelezettsége megállapítva sem a kertésznek jogai és kötelezettségei egyáltalán nincsenek. Ebből aztán a gazdának számtalan surlódásai és kellemetlenségei következnek mivel sokszor a kertész gazdáját még fel is jelenti és a gazdát a beváltó hivatal főnökei nem állják beidézgetni és egy rozsakaratu kertész hazugságai után felelősségre vonni.

Mindez igen helytelen dolog. De továbbá t. haz éppen most is a mezőgazdaság rendkívül sanyaru körülményei között és éppen akkor mikor a kormány a termelő gazdákkal szemben mindig nagyobb nagyobb követeléseket támasztott és új dohány pajtáknak a felállítását követelte. Mikor alig 6—8 esztendő alatt óriási befektetéseket tettünk a dohánypajták, simító házak és egyéb épületek felállítására akkor eszébe jut a pénzügyminiszternek és elkezd az engedélyeket apasztani. Egy szóval a pénzügyminiszter nagy mértékben lefózi a földművelésügyi minisztert (Ugyvan a szélső baloldalon) a földművelésügyi miniszter pedig és együttesen az egész esemény atyáskodó jóakarata lefózi a termelő közönséget.

Hogy mibe kerül a dohánytermeléshez megkívántató épületeknek a felállítására és fenntartására azt gyakorlatból kell tudni. Csak pl. egy olyan kis területen a melyen az én gazdákodásom melyben 45 holdra termelési engedély van, — 8000 frt. fekszik az épületekben de még ugy sincs valami urasan berendezve a felülvizsgálóknak a véleménye szerint. És egyszer csak arra ébredünk, hogy elkezdik az engedélyeket apasztani, mert azt mondja a kormány ha nem tudja eladni a dohányt 100.000 vagy nem tudom hány mázsa dohány ott fekszik nincs rá vevő szóval a kormány mindig bebizonyítja maga éheltetlenségét hogy a hol baj van a hol segíteni kellene nem talál kisegítő expediciót. Hát miért nem keres reá vevőt? Hát nekünk kell meginni a levét és megadni az árat, nekünk kell elszenvedni a következményeit hogy ha a kormány éheltetlen és nem tud a gazdák szabadítására, oltalmára jó módot találni? [Ugy van a szélső baloldalon.]

T. képviselőház! Azzal az állítással szemben, hogy nem tudja eladni a dohányt, hivatkozom arra, hogy mégis Oroszországból állítólag több millió értékű kapa dohányt vásárol a magyar kormány és behozza fogyasztani a magyar közönségnek. Nem lehetne azt mondani a kapadohány kedvelőknek: itt a jó magyar dohány, olcsóbban adom, szívjátok ezt,

a helyett, hogy más álladalmnak adjuk a milliókat?

A kincstárnak még mindig 30 millió pengő frt tszta haszna van a dohányjövödekből. Tessék lemondani egy néhány millióról és szenvedje inkább a köz, de ne az a száz egynehány dohánytermelő gazda. Legyen elé 20 millió bevétel a kincstár javára, de bennünket gazdákat ily jogtalan módon támadni és a pusztítás munkáját velünk szemben elősegíteni legalább is könnyelmű és helytelen eljárás. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.)

És az a csodálatos dolog t. ház, hogy ugyanakkor, a mikor a kisebb gazdától az engedélyeket így elvonogatják, a honvédelmi miniszter ur veje 50 holdra dohánytermelési engedélyt kapott s a mint hallottam, a g. Csáky uradalom bérlői szintén a mult esztendőben termelési terület szaporítást nyertek. Hat hogyan egyeztethető ez össze az igazsággal és méltányossággal? Mennyivel különb az álladalmnak egyik polgára a másiknál? Mennyivel becsesebb az álladalm előtt a honvédelmi miniszter ur veje vagy a Csáky uradalom, mint akár én vagy akár egy másik mezőgazda? Az állampolgárnak érdeme abból áll, hogy becsületesen és lelkiismeretesen teljesítse kötelességét, bárki legyen is, személyválogatásnak ott nincs helye. Az egyik állampolgár ép oly méltánylásban és jogélvezetben részesítendő, mint a másik. — (Helyeslés a szélsőbalon.)

Ezek ellenében kezd lenni a magyar mezőgazdának egy másik ellensége, az agrár szocializmus terjedését, mert épen az ő vármegyéjében talán legelőször ütötte fel fejét mégis sajnálom, hogy itt meg sem említé. Én nem azért hozom elő, mintha valami rettenetes veszedelmet látnék már most benne, hanem mert a legszegényebb legalsóbb néposztály panasza figyelmet érdemel s ha igazságos és jogos a követelése azt meghallgatni és orvosolni kell; ha pedig téves irányban halad mindnyájunk kötelessége felvilágosítani észjárását, munkásságát helyes irányban terelni. Én ezen szempontból kívánok az agrár szocializmussal foglalkozni.

Kétféle okból nyilvánul ezen embereknek az elégedetlensége. Az egyik a politikai szempont, a másik a megélhetési szempont az anyagi kérdések tekintetében. Ők azt panaszozzák, hogy gyülekezésre össze nem jöhetnek mert a szolgabírák elfogdosnák őket, minden fele kívánságaikat meg akadályozzák s ha panaszszal mennek a bíróságok elé, a szolgabírákhoz, a községi bírákhoz, elutasítják őket s mindig a bérlőnek, a munkaadónak adnak igazat.

Meglehet, hogy ebben a tekintetben ezen embereknek igazuk van; de hogy mennyiben van igazuk azt meg nem ítélem, mert hálalstennek, a mi vidékünkől távol áll ezen mozgalom. És én elbízom, — nem azért mintha egy néhány ember működésének a gyakorlati téren valami nagy jelentőségét tulajdonítanék, — hogy a mi vidékünköte agrár szocializmus nem fog lenni, men igazságosan és méltányosan bánunk az emberekkal, felvilágosítjuk a tévelygőket, és helyes irányba tereljük a szétágazó gondolatokat. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Abban is lehet igaza ezen szegény munkásosztálynak, hogy rossz lelkű bérlők és munkaadók — a mint ők panaszozzák munka berrészeleiket a legrosszabb minőségű gabonából adják ki, abban is lehet méltányos a panaszuk, hogy az ő egészségi állapotuk az uradalmi tökéletlen lakásokban nagy mértékben veszélyeztetve van. Ezekben a kérdésekben, kétségen kívül, a kormány kötelessége valamit tenni és megvizsgáltatni, mennyiben nem lelt igazságosan elintézve annak a szegény napszamos munkásnak a panasza s mennyiben veszélyes családjának egészségére az a lakás, s mennyiben van megkárosítva a munkabérszámítás kiadásában a minőség tekintetében.

Hanem más, több tekintetben nincsen áru igazsága annak a szocializmus felé hajló munkásembernek, így pl. abban, hogy még most csak 12 órai, azután majd 8 órai munkaidőt követel. Ez nem is magyar gondolat, földmivelő embernek ilyen gondolata nem is lehet. Hiszen ha mi gazdák parancsolnók, hogy a nyári munkaidő alatt csak 8 vagy 12 órát dolgozzanak, ők maguk tiltakoznának és azt mondanák, ez az idő alkalmas arra, hogy a szegény ember egész évre megszerezze, ami maga és családja fentartására kell. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Abban sincs igazuk a szocialistáknak, hogy azt mondják: a munkás sanyarog, a munkaadó pedig dőzsöl és jólétben van. — Ellenkezőleg sokkal nehezebb a gazda és a bérlő állapota, mint a napszamosé. Mert ennek, ha ereje és egészsége van, a nyári időben 2 hét alatt a takarással meg lehet szereznie egész évi élelmét magának s családjának, cseplés ideje alatt pedig megkeresheti a többi, ami egyéb kiadásaira kell. Ha lelkiismeretesen végezte a dolgot, éjszákára csendes pihenőre térhet az a munkás. De a gazdának nappal talpon kell lennie a hanyag munkások ellenőrzése végett, éjszaka pedig töprengenie kell, látva a kevés eredményt munkája után, hogy melyik szükségletét miből fogja fedezni; egyszóval se éjjele, se nappala. A takarásért odaadja a napszamosnak jövedelme 10%-jét, a cseplésért másik 4%-jét, de a munkás bizony nem segít neki az adó megfizetésében, cselédtartásában és egyéb gazdasági terheiben.

Nincs hát a szocialistáknak e részben igazuk, hanem csak lelketlen igazság, buta, a földmivelőhöz nem értő rossz emberek vezeték őket tévútra, vagy hanyagok, nem szeretnek dolgozni, vagy a mai kor egyik veszedelmes tünete mutatkozik náluk is: könnyen szeretnének meggazdagodni. Ebben a dologban is az a kötelesség háru! a földmivelőügyi kormányra, hogy megvizsgálta alaposan e körülményeket és azokat az embereket felvilágosítsa.

Nem akkor kell közéjük menni, a mikor már lövésre kerül a sor, nem akkor kell a kormánynak beleavatkozni! Tessék odaküldeni olyan embereket, a kik a népet tévedéseikről meggyőzzék, vagy ha azon a területen vannak erre alkalmas emberek, tessék azokat gyámolítani, működésüknök erkölcsi súlyt adni és nem puskával, hanem igazi testvéri szeretettel kell őket megnyerni. A biblia azt mondja: a szeretettel eleven szemet gyűjtés elleneséged fejére is. A szeretet magasztos ereje lépjen tehát érvényre a lélektelenekkel szemben.

T képviselőház! A mostani mezőgazdasági sanyaru helyzetnek egyik oka az is, ami ki lett itt mutatva — hogy az ország földjének mondhatni fele része törlesztéses kölcsönökkel van megterhelve. A törlesztéses kölcsönök után a betáblázásnál — jól tudjuk — hogy az államkincstár illetékeket szed. — Az nem büne annak a magyar mezőgazdának, hogy törlesztéses kölcsön felvételének terhe mellett is bele megy a birtokvásárlásba, mert hiszen minden magyar ember lelkében el az az ösztön, hogy az ország földjéből, a baza földjéből minél több rész, minél nagyobb terület magyar ember kezében maradjon és mert az ország földjéből, a magyar ember a maga számára akar biztosítani bizonyos részt, biztosítva a költő szavától is, hogy: Gondolj merészet és nagyot és tedd rá étedet, nincs veszve bármi sors alatt, ki el nem csüggedett. — rászánja magát a legnagyobb küzdelemre és felveszi a törlesztéses kötelet.

De azt kérde, hogy micsoda érdeme van az államnak abban, ha üzérkedő bankok a terhektől nem irtó és a küzdelemmel bátran szembeálló mezőgazdáknak kölcsönöket nyújtva, vagy micsoda szívességet tesz az álladalm azzal a terhet magára vevő emberrel, ha még azt is illeték kötelezettség alá vonja.

Nem elég-e magának a tehernek átvétele? — nem elég, hogy a bank nem kézpénzt, hanem csak papírt ad, mikor az illető a pénzt felveszi? — a leszámolás alkalmával látja, hogy kölcsön tőkéjének hija van s azonkívül még a kincstár is illeték czimen jól megvámolja.

A mezőgazdaságnak egy nagy sérelme

és veszedelme egyebek között ez is. Most már a mikor ezeket a bajokat itt elsoroltam, nem is szólva az igazán ázsiai állapotban lévő alategészségügyről — bar később majd erre is rátérek — nem akarok hasonlítani ahhoz az emberhez, a ki minden képviselő testületi gyűlésen felszólt mindre rámondta, hogy an nem jó s mikor kérdezték tőle: hát hogy lesz jó, miként lehetne a dolgon segíteni, azt felelte, hogy nem ez a kérdés, hanem hogy az, ugy, ahogy van nem jól van. Mondom, ezen emberhez hasonlítani nem akarván, bátor leszek a mentő eszközöket, az orvosszereket, szerény véleményem és tehetségem szerint felsorolni. (Halljuk! Halljuk!)

Hogy a gabonárák csökkenésének mi az oka, arra azt mondják, sokan röpiratokban is fejtegetik, hogy annak az oka: a t u l t e r m e l é s és az óriási v e r s e n y. Kétségtelen hogy ez is egyik oka. De ennek ellenében lehetne ám védekezni. Mert Minden más részen a világnak meg van a tultermelésnek hatása, a más államok legalább megpróbálják ezen védvámokkal védekezni ez ellen; hanem itt nálunk Magyarországon a védelem szempontjából még pedig egyáltalában a tultermeléssel szemben semmiféle intézkedést nem tettünk. Beeresztjük az idegen búzát olcsó vám mellett és a miénk felvitelre nem talál.

Továbbá ezen kívül az árhanatlásnak szerin'em a legfőbb oka a börze-manipuláció, a melyen már üzletemberek maguk is megbotránkoznak, több vidéki városbeli üzletember tanubizonyoságot tehet arról, hogy mennyire megy itt benn a központban a börzén ebben a tekintetben a lelkiismeretlen üzérkedés.

Továbbá oka az árhanatlásnak a malomok magatartása, a melyek vezetőségei a börzianerekkel egyetértve, mintegy szövetségbe lépve, a maguk javára erőszakosan akkor nyomják le az árakat, mikor nekik tetszik akkor emelik fel a liszt árát, mikor nekik tetszik. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Hogy a kormány ebben a tekintetben meddig áll még tétlenül és mikor fogja ezeket az üzelmeknek végét szakítani azt ugy hiszem ha szívesen megkérem az igen t. földmivelésügyi miniszter urat, lesz kegyes nekem és mindnyájuknak megmondani. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

A mi partunk álláspontja szerint az első orvos szert már évek óta hangoztatták orvosszert semmi egyéb hanem az önálló vánterületnek s az önálló magyar jegybanknak a megszerzése felállítása s ezzel a mezőgazdasági védvámoknak megfelelő tarifa szerint a magyar mezőgazdaság javára leendő fordítása. [Helyeslés a szélső baloldalon.]

T. ház! A magyar mezőgazdaságra első sorban az volna a legnagyobb áldás, hogyha a mostani nehéz kölcsönök kicserélhetné s a kormány igyekeznék erős akaratú oly bankot létesíteni, a mely a mostani nehéz, nagy kamata kölcsönöket olcsóbbakkal kicserélne. Ezzel az intézkedéssel fele részben meggyógyítaná a magyar mezőgazdaság halálos betegségét és ha megszerezne az önálló vánterületet s annak hasznát a magyar mezőgazdaság javára fordítaná, meggyógyítaná a másik felét a mezőgazdaság virulásnak indulna s vele együtt vele virágoznék ezen társadalom minden életfoglalkozása, minden ágazata. (Igaz! ugy van! a szélsőbaloldalon.) — A mi partunk részéről tehát első sorban orvosszereket ezek ajánltnak.

Továbbá a magyar mezőgazda helyzetét javítaná munkaerő gyarapítására. A kormány, ho y eze a szocialisták ne fenyegetőzzenek velünk, gazdakkal szemben, először az állam érdekében, másodsor a gazdaság érdekében is megtehető azt, hogy addig is mig az általunk hangoztatott és folyton követelt katonai béke állomány leiebb szállítása eszközölhető lenne, a mezőgazdasággal foglalkozó katonák a munkaidőre haza bocsátásának s azok ethon először az ő szülőknök, családjaiknak, másodsor pedig önmaguk javáa használatuk fel a drága időt, az ifjuság drága erejét. Hi-

szen, ha az a katona hat hét vagy két hónap alatt megbirja tanulni a katonai szolgálatot megkivánt nagy tudományt meg német nyelven is, hát hogy ne birná akkor megtanulni mindezeket.

Es ha ott marad 3 esztendőön keresztül évenként 8 hónapon át, 4 hónapra nem lehet-e őket minden évben hazabocsátani? Azt hiszem, több haszna lenne ebből az álladalmnak is, a monarchiának is, mintha a helyett, hogy a töltenyeket a levegőbe puffogatják, a ruházatot nyúvik, az állam kocsiját eszik, maguknak és családjuknak dolgoznak? És akkor mindjárt alább hagynának a szociális urak is az ő munkabeszűntető ferde fogalmaikkal és fenyegetőzéseikkel.

Orvosszer gyanánt említem fel továbbá az adózási rendszer megváltoztatását; de nem olyan mértékben, amit az általános költségvetési vita alkalmával egy kifejezésében a pénzügyminiszter ur tette, hogy pl. contemporalódik az általános jövedelmi pótdadónak az eszközése, úgy hogy helyette a személyi-adó hozatik be, mert ez nem javítása a helyzetnek. Hiszen az általános jövedelmi pótdadót a betabazott kölcsönök következtében le kell írni és ebből a leírásból annak, akinek törlesztéses kölcsöne van, tehát a nagyobb terhet viselő gazdának, voltaképen semmi haszna nem lesz. Hanem finezzszel él a pénzügyminiszter ur, mert látja, hogy ebből a kincstárnak semmi haszna nincs, tehát azt mondja, ezt eltörli és behozza helyette a személyi-adót. No ezt mindenkinek fizetni kell. Hanem nem ilyen adózási rendszer-változtatást sürgetnénk mi a mezőgazdák nyomorúságának enyhítésére, hanem a földadónak tetemes leszállítását. (Heveslés a szélsőbaloldalon.)

Mert igazán úgy áll a dolog most, hogy már ezt a föld sem bírja. S ha a föld nem ingadozik lábaink alatt, akkor nem tudom, mi az a basis, ahol megvetetheti a lábát a nemzet, ahol fel lehet építeni az orszagnak roskadozó épületét.

T. képviselőház! A mint az előbb is említettem — javítani lehetne a helyzetet az illetékek megszüntetésével; javítani lehetne a minden mezőgazdára nagy teherképp nehezülő utadó eltörlesztésével, mert ily mérvben 10%-jével az egész adójának még nem terhelték meg a gazdaközöniséget és annak dacára, hogy fizetik azt a rengeteg nagy adót, mégis az utak azóta egyáltalában semmit sem javultak.

T. képviselőház! A földmivelésügyi min. ur kilátásba helyezte és a mint itt a költségvetésben látom, ebben az esztendőben nagyobb összeget akar fordítani az állategészségügy javítására. Hát bizony ennek ideje is, mert az állategészségügy nálunk Magyarországon a legelviselhetetlenebb állapotban van. (Halljuk! Halljuk!) A magyar mezőgazdák nyomorúságára nem elég, hogy lesett a gabona ára, nem elég, hogy bevonják a dohánytermelési engedélyeket, csekély áron váltják be a dohányt nem elég, hogy az azok óriási mértékben felszaporodtak, hanem úgy látszik az elemek is ellene támadtak. Alig van az utóbbi esztendőben oly nyár hogy valami járványos betegség ne ütne fel a fejét az ország valamely vidékén s legtöbbször az egész területen. A szarvas marháknál a száj és körömfájás minden esztendőben előkerül a kormány kiadja a védekezési módszert ellenezariat alá veszi a közsségeket, de a gyakorlatból tapasztalva, ez a védekezési módszer nagyon értéktelen és valóságban egészen haszontalan. Az okos gazda arra törekszik a gyakorlat által oktatta, hogy nemcsak hogy zár alá ne tegye beteg jószágát és el ne különítse az egészségesektől, hanem hogy a járványos betegség egy bizonyos betegség egy bizonyos idő alatt egyszerre menjen keresztül valamennyien, inkább beoltatja, mert az ezáltal elhúzódik a betegség egész éven keresztül, most egyik községben, máskor a másikban lép fel, e miatt be van szüntetve a vasarra való hajítás és az egészséges állatokat sem lehet a vásárra hajítani; azok a kik itt a központból a bürokból intézik ezeket az ügyeket, ezt talán jónak tartják, de a gyakorlati gazda ezt nagyon gyakorlatiatlannak

és hiába való módszerek ismeri; mert így egész éven keresztül tart a járványos betegség, amugy pedig hamar keresztül megy rajta, es az az előnye is van, hogy a vidék a vasarra való hajításra felszabadítható lenne.

T. ház, az állategészségügynek egy másik rettenes veszedelme a múlt évben sanyargatta a mezőgazdákat talán kivétel nélkül mindnyáját. Ez volt a sertésvész Kiszámíthatatlan a kár a mi az által következett be, hogy a sertésvész dühöngeni kezdett, mert a mint előbb kiszámítottam eddig ha az apró magból vagy dohány árából nem voltunk képesek jövedelmeinket szaporítani es szükségleteinket fedezni, más ágból a mezőgazdaságnak az állattenyésztésből, sertésből szarvasmarhákból, lovakból, juhokból, fedeztük szükségleteinket. De most ez is végkép megsemmisülnek mondható, még a tőke is teljesen elpusztult.

Ezzel a sertésvésszel szemben, hogy az orvosi tudomány milyen kudarcot vallott az már nem megmosolyogni, hanem valószínűleg megkönnyezni való lenne. Valami füzetek jelcetek meg, melyekben mindenféle orvosszerek ajánlottak, de mindenik hiába valónak, haszontalannak bizonyult. Annily megtehetne a kormány, kiváltképen a földmívelési miniszter ur, hogy a maga körébe gyűjtse a tudományos férfiakat, a kik tudományos szolgálataikért kapják fizetésüket és azt mondhatná, hogy vessék össze minden erejüket, találjanak ki valami újat és hasznosat. De itt is a teljes gyámoltalanság bizonyítékáról győződünk meg a múlt évben. — Ha már így áll a dolog, hogy az elemek is ellene támadnak a gazdának és a miniszter ur azzal dicsekszik, hogy igenis orvosszerekről gondoskodik és javítani akar és az állattenyésztés érdekében igaz hogy nagyon csekély összeget alig 360.000 forint vett fel, akkor megtehetné azt hogy segitene a mezőgazdákat, gondoskodik bajai orvoslásáról, minden keze ügyében levő eszközöket. — Jogosan követelhetne nagyobb összeget, hogy az elpusztult jószágállomány helyébe kiváltképen a sertésállomány helyébe a gazdaközöniség olcsóbb tenyészanyaghoz jusson, mert a sertésvész következtében beállott óriási magas árak miatt, kiváltképen a kisebb gazda, egyáltalán keptelen arra, hogy jószágának állományát csak részben is visszaállíthassa.

Az állategészségügynek nagyon sanyaru helyzetére mutat az is, hogy Magyarországon 20—25 községre esik egy állatorvos. Régen megmondott és általános elfogadott igazság, hogy a jószágoknak az ember az istene, az embernek kell arról gondoskodni ha a szegény állat beteg lesz, de a kormány atyáskodó szeretete és lelkiismeretes gondossága úgy fogja fel a dolgot, hogy arra sem képes, miszerint állami subventióval több állatorvost képeztetne ki és bocsátana széjjel a vidékre, hogy ne 20—25 községből járjanak egy központba és meglehet, hogy háromszor-negyszer el kell vagy el kellene menni, amire a beteg állat nem képes és különben is sohasem találják otthon a központi állatorvost. Mindez nagyon sajnós állapot, amin s-gíteni kellene.

A t. miniszter ur a költségvetés egyik tételére szerint a gazdasági ismereteket terjesztetni kívánja ebben az esztendőben is. Nagyon jól tenaé, csak ne oly módon terjessze mint az előbbi esztendőben, hanem egy kicsit sikeresebben. Adassa ki már azokat a népies olvasmányokat, és hadd terjesszük mi, akik a nép között forgolódunk, hadd hívjuk fel a nép figyelmét, hadd dicsekedhessünk földmívelésügyi miniszterünkkel, hogy lássák, mily jóakarattal jön támogatásunkra. Terjessze oly módoon, amint megértte, hogy az értelmes, okos gazdákat vagy munkaessközzel vagy más segéllyel vagy kitüntetéssel vagy jutalommal serkenti. Az ily intézkedéseknek bizonyára meg lesz a maguk következménye.

A vizsabayozási eljárásra is kívánok egy pár megjegyzést tenni. Kossuth Ferencz, partuak elnöke, egyik beszédében hivatkozott rá, hogy miy nagy haladás az, hogy az armentesítési és arszabayozási munkálatok által hány ezer hold iett művelés alá vonva, — a

holdak számára nem emlékszem. Ez tény. — Ámde nálunk minden jó munkálatnak es műveletnek meg vannak az árnyoldalai is. Nevezetesen az armentesítési társulatok szaporításánál sok hátrányt tapasztalunk a kis gazdákra nézve.

Nevezetesen az ártér fejlesztésénél, hogy egy-egy hold földre kevesebb költség jsson, sok oly területet is bevontak, a melyen soha mióta a világ fennáll, semmi viz nem volt látható. (Igaz! Ugy van! a bal es szélsőbaloldalon.)

Ezrekre, sőt tizezrekre menő hold föld van, s melyek igazságozan nem lettek volna bevonhatók az ártéri kötelezettségbe. — Mar most nem csoda, ha a kisebb gazdák, kiknek egy-két hold földje lett ártér alá vonva, nagyon el van keseredve, hogy egyes nagy birtokok két-háromszáz holdnyi területéről a víznek kevesebb költséggel elveze hetésére az egy-két holdas gazdának hozzájárulását is igénybe veszik. Vannak homokterületek, melyek évi adója nem több, min 50 kr. az armentesítő társulatok pedig kölcsönvett pénzzel dolgozván, az ártéri költség nyolczvan krajczár, évi jövedelme pedig nagyon kevés. Jóformán el sem adható az ilyen ártéri költéssel meg terhelt kisebb birtok. Az egyik armentesítő társulatnál kérték, hogy a kis gazdák fizethessék ki egyszerre a hozzájárulást; ezt sem engedték meg.

Az ártér fejlesztés terhei a legigazságosabban a nyerendő haszonhoz képest valóán felosztandók, a szerint, a mint a gazdának szénatermő földjéből buza, a zstermőföldje lesz sás termő földjéből szénatermő teljesen használhatatlan földből sás termőföld, stb. De a kulturmérnökök s az armentesítő társulatok vezérferfiái szerint nincs, a ki ezt kiszámíthatná.

A méntelepek felállítása óta, loállománynak kétségtelenül nagy mértékben megnevesedett, de ez intézmény csak akkor felel meg hivatásának, ha olcsóbb lenne. A tartást a gazdának kell viselni, csak a zab árát téríti meg az állama ez pedig igen kevés. Minden kanczának a költsége 6—7 frtra megy de ha a tenyésztés igazán fejlődne ez még csak elviselhető volna de a lovakat elhagyják vénülni bizonyára nincs a kincstárnak rá pénze, mert oly silány tenyész apa állatokat küldöznek kivált kisebb községekbe, hogy azoktól nem sok jót várhatni.

Igen kívánatos volna, hogy a t. miniszter ur e tekintetben is nagyobb figyelmet fordítson az állattenyésztés kérdésére és a méntelepekből kislejtezettnek az olyanokat, a melyek sikerteleneknek bizonyultak. Nagyon könnyű róla meggyőződni, a vezetett jegyzőnek milyen az eredménye és így a gazdaközöniség sok pénzt ne pazarolná egészen hasznavelhetetlen apaállatokra.

T. ház! Nem szóltam még egy rendkívüli fontosságu dologról. Ebben a földmívelésügyi miniszteriumnak tagadhatatlan van érdeme, de nem kisebb a gazdaközöniség érdeme; a szöleszetről akarok beszélni. Nem a kormány bölcsessége állítja vissza a szülő telepeket, nem a kormány bölcsessége tanította meg a magyar mezőgazdát arra, hogy a mezőgazdaság sanyaruságai közpette figyelmét másfelé tereje és a homoki területeket szőlővel telepitse be, hanem megtanította első sorban az a borinség, amely az elmúlt esztendőben érezhető volt es általánossá lett; megtanította a magyar gazdát az az ellenálló képesség, melyre a földmívelési miniszter ur mult évi beszédében is hivatkozott; megtanította őt a maga élelmessége és szorgalma, úgy hogy az eddig teljesen haszontalanul álló homokterületek szőlővel való betelepítése mily hasznos hoz. — A mi községünkben egy 220 katasztrális holdnyi terület lett a közelebbi 5 esztendő leforgása alatt szőlővel beültetve es pedig — mivel a község közelében van egy modern módoon berendezett nagy szőlőtelep — a gazdaközöniség ejutott odaig, hogy belátta es megfogadta azon tanácsunkat, hogy ne mindenféle szőlővel es szőlővel, mert eddig úgy dolgozott a magyar ember, hogyha venyige volt, nem törődött azzal,

hogy milyen, hanem a földbe dugta mondom, megfogadta a jó tanácsot és a legjobb fajú szőlővel telepítették be a 220 katasztrális hold földet; azon kívül van még 200 katasztrális hold régi szőlő s a kettőnek jövedelme 17,000 frtot hozott be eddig és meg nagy mennyiségben van eladó bor a községben a gazdáknak.

Igy azán a magyar mezőgazda mégse jut egyenesen a tökéletes pusztulás szélére, de nem a kormány atyáskodásából, hanem — mint említettem — ügyességéből és szorgalmából. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A t. földmivelési miniszter ur e téren már igazán sok pénz sem kell, adhatna a telepítőknek ingyen vesszőket, továbbá a fekete földekben a régi bortermő helyeken adhatna, — a minthogy ad is ugyan de nagyobb mértékben ezután — amerikai anyanyakat és egyéb szükségesekeket, szóval a szőlőgazdaság föllendítésére már sokkal inkább van módjában segítségnyújtani. — Igazán olesó szőlőkarokat kellene forgalomba hozni és a kormány abból a rengeteg erdőbirtokból hogy ne lehetné meg azt hogy a kis gazdák, a kiknek különben sem lenne nagyon sok szőlőkaróra szükségök, mert egy-egynek alig van 800, 1000, 1200, 1600, 2000 ölnyi szőlőterülete, hanem is egészen ingyenes szőlőkaróval, de legalább féláron való szőlőkaróval eláthatna a szőlősgazdákat, azok nagy hála val fogadnák. Nem is kerülné sokba, mert az 1 négyszög czolos vastagságu és láb magas-águ szőlőkarót a kereskedő is 10 frton adja a vidéken. Ha az állam adná egy frtal olesóbban, ezzel nem sok kárt tenne magának, míg ellenben lendületet adna a szőlőszetnek.

T. ház! Ime, ezekben kívántam pártunk nevében a mezőgazdaságnak sanyaruságát és sokféle bajait előszedni és ezekben kívántam az orvosló szereket itt főbb vonásokban jelezni, felkérem a t. házat, meg pedig párt különbség nélkül miután ez ismétlem nem közjogi kérdés, hanem valódi belügy, hogy a legjobb akarattal, minden párt szempontokból eltekintve a legnagyobb igyekezettel egyező erővel törekedjünk veszedelembé jutott magyar mezőgazdaságunk fellendítésére megszilárdítására. Ne tegyen e tekintetben különbséget a ház egyetlen párta vagy tagja sem, hogy honnan jó az indítvány felbivás vagy sürgetés, hanem tekintsük a közös nyomorúságu és egyező akarattal egyekezünk a mezőgazdasági bajok orvoslására. Ezt kívánja tőlünk a józan, becsületes, kész adófizető magyar nép, és ha e tekintetben megteszük a kötelességünket, ha csak annyira is elmehetünk, hogy a magyar mezőgazda az ő buzájának mázsáját 8 frtért rozsának mázsáját 6 frtért és tengerijének mázsáját 5 frtért eladhatná, hogyha az államkormány atyai gondoskodása az állattenyésztés mizeriáit minden keze ügyében levő eszközzel megszüntetné, akkor meg a mostani sok és nagy adóteher mellett is megadná helyét a magyar gazda és folytatná a küzdelmes munkát, ennek nyomába a töle soha el nem választható és a magyar mezőgazdaság előnyére soha figyelmen kívül nem hagyható ipar és kereskedelem együtt virágozhatnak.

T. ház, álljunk ki a küzdelem terére, álljunk ki a munka mezejére és egyesült erővel tegyük meg azokat mind a mi üdvös és jó.

A mi magát a költségvetést illeti nem közjogi szempontból hanem mert csekély ez az összeg ennyi nyomorúságu meggyógyítására mert a kormány kevés figyelemben részesítette az állam fenntartó elemét, a magyar mezőgazdákat és az egész mezőgazdaságot felületes figyelemben részesítette csak a költségvetést ezért nem fogadom el. [Helyesítés a szélső baloldalon.]

Táviratok.

Országgyűlés.

Budapest, febr. 17. (A Debr. ered. táv.) A mai ülés szignaturája a következő: Bédly László, Gajary Géza, Kristóffy József, Kovácsy Sándor (volt

földmivelési miniszteri tanácsos), Földváry Miklós kormánypártiak mentették a házat kívülök Zichy Jenő gróf beszélt és agrár munkaközvetítő szövetkezeteket akar létesíteni, Szapáry László gr. pedig a szocializmus kiirtását követeli. (Persze, mert azok szegények, ő pedig gróf! szerk.)

A görög király és a csárné.

Budapest, febr. 17. A Debr. ered. táv. Athénből jelentik: A király tegnap a következő táviratot kapta az özvegy csárnétól: »Anicsko palota 10 órakor. Türelmetlenül várom tőled a híreket, ebben a borzasztó állapotban. Itt mindent megfognak tenni, a mit csak lehet, hogy rajtad segítsenek. Borzasztó dolog elképzelni ott a ti Györgyötöket! Szívemből öllelek benneteket. Mimm y.

A krétai háború.

Budapest, febr. 17. (A Debr. ered. táv.) Az orosz és francia követ felszólították a görög kormányt, hívja vissza hajóit és katonáit. — Az összes hatalmak a legszigorubb parancsokat adták hadhajóiknak. — Az európai béke megzavarása a jelen körülmények közt kívánva zárva.

Öngyilkosság viráglevéllel.

(A szép szobaleány szerelmi tragédiája.)

— Saját tudósítónktól —

Debreczen, február 17.

A bűnügyi históriák buvárainak megint egy érdekes, nyencz esetet talált fél a véletlen, csupán egy egyszerű szobaleányról van ugyan szó, de a leány fiatal volt, szép volt és szeretett...

Saapi illetőségű volt a tizennyolcz éves csinos eseléd leány Varga Zsófi és egyik legelőkelőbb debreczeni uri családnál szolgált.

Ma mult három napja, hogy jelentkezett a városi kórháznál; már ekkor alig tudott a lábain állani, a szemei alatt sötéttettek a kék karikák, az mondta az orvosának, hogy nagyon beteg, a gyomrában érez erős fájdalmakat.

De máskülönbben nem nyilatkozott a betegségéről részletesebben az orvosok előtt sem, kik előtt még inkább titkolgatni látszott betegsége igaz okát.

— Nincs nagy bajom! Elmulik, mondta az ápolónőnek még tegnap este is a szép fiatal elegerős leány, ki azonban ma hajnali 4 órakor meghalt...

Az orvosok a leányt ekkor megvizsgálták, kiderítettek, hogy a szép szobaleány, mintegy három nappal ezelőtt oleander virág leveleket vehetett be, mely virág levélnek a keserű mérge okozta aztán korai halálát... Az oleander virág leveleit ugyanis, ez már a közönséges kuruzsók előtt is jól ismert drog, a bűnös, a szerencsétlen leányok abból a czélből szokták bevenni, hogy a tiltott szerelem következményeitől a mérges virág levél szabadítsa meg őket...

A szép szobaleány a fiatal Varga Zsófi is, valószínűleg ilyen czélből próbálkozott meg a virág levéllel de lehet, hogy az adag talán nagyobb volt mint gondolta s az okozta saját pusztulását is? Holttestét felfogják boncolni, hogy megállapítsák egész határozottan a bűnt melynek a szerelem volt a szülője s mely a mérges virág levelekben szakasztotta le a halált...

Ujdonságok.

* **A kongrua bizottság ülései.** Ugy Debreczen sz. kir. városánál, mint Hajdúvármegyében a kath. lelkészi jövedelmek összeírása befejeztetett. A városi kongrua-bizottság Rontsik Lajos kulturtanácsnok elnöklete alatt ülésezett tegnapelőtt és ma a városháza nagy termében, míg a vármegyei kongrua-bizottság szintén a mai napon állapította meg a róm. kath. lelkészek jövedelmét. Ez ülésen Rásó Gyula kir. tan. alispán elnökölt s jelen

voltak Szunyogh Sándor kir. tan. pénzügyigazgató, dr. Popper Mór megyei h. tisztifőügyész, Ferenczy Elek és Nábráczy István főszolgabírák, Somossy Béla H.-Böszörmény és Kovács Gyula H.-Szoboszló város polgármesterei, Varga László h.-böszörményi, Ujhelyi Andor h.-dorogi g. kath. lelkészek és az összes megyei r. kath. lelkészek s Orosz Sándor vármegyei első aljegyző, mint előadó.

Tóth István.

Egy Debreczenben általános

ismert s közszeretettben álló ifju lelkész hunyt el tegnap. Mint értesülünk ugyanis Tóth István gyantai ev. ref. lelkész, Tóth Józsefnek, a debreczeni ev. ref. főiskola tudós matematika tanárának fia, Tóth Sándor rendőrfogalmazó testvére tegnap Gyantán (Biharmegye) 30 éves korában tüdőgyuladás következtében meghalt. A gyászhir városszerte mély részvétet kellett s a mélyen sujtott család tagjai előtt a mai napon már számosan fejezték ki részvétüket. A hullát hazaszállítják, hogy szülőföldjén pihenje örök álmát a korán elhunyt. Biharvármegye alispánja ma délelőtt a polgármesterhez intézett táviratában tudatta a hullának utnak indítását. Tóth István mint debreczeni ifju, a mi főiskolánkban tanult s mint felnőtt diák vezetője lelke volt az ifjuságnak. Iskoláit végezve Szabolcska Mihály után az agg K. Tóth Mihály káplánja lett s mint ilyen nyerte ki szónoklati val és rokonszenves megjelenéséve a debreczeni közönség szeretét. — Innen választották meg a mult évben a gyantai ev. ref. lelkészi állomásra. Temetése valószínűleg holnap lesz a mélyen sujtott szülők péterfia utczai házatól.

* **Elöléptetés.** A vallás- és közoktatási miniszter dr. Kardos Albert debreczeni főreáliskolai tanárt, lapunk jeles tollu munkatársát a IX. fizetési osztály I. fokozatába léptette elő. Gratulálunk!

* **Lovassy Károly gyásza.** Lovassy Károlyt a városi adóügyosztály főnökét súlyos csapás érte, nevének szül. Cs. Kenézy Kerek Erzsébetnek ma délelőtt 1/2 10 órakor történt elhunytával. A halálozásról a következő gyászjelentést tettük: Mély fájdalommal jelentem, hogy feledhetetlen emlékü nőm Lovassy Szakáll Károlyné szül. Cs. Kenézy Kerek Erzsébet folyó hó 17-én d. e. 1/2 10 órakor, hosszas szenvedés után, életének 64-ik, boldog házasságának 18-ik évében elhunyt. A megboldogultnak földi részei folyó hó 19-én d. u. 3 órakor fognak Kossuth-utca 2607. sz. háztól, az ev. ref. egyház szertartása mellett, a Kossuth-utcai templomban tartandó ima után, a Kossuth-utcai sírkertben az anyaföldnek átadatni. Mely végtisztességtételre rokonainkat, jó barátainkat s általában a résztvevő nagy közönséget meghívjuk. Debreczen, 1897. év Február hó 17. A megboldogult férje: Lovassy Szakáll Károly, Testvérei: Kerek Gábor, Kerek Johanna férj. Kaderász Gábor, Gyula fiával, az összes rokonság nevében is.

* **V. H. Sz.** A vidéki hírlapírók szövetkeztébe a mai napon Debreczenből Bauer Károly tiszteletkézési intézettalajdonos lépett be 3 évre pártoló tagul,

* **Helyreigazítás.** Tegnapelőtt azt írjuk, hogy az önálló betegsegélyző pénztár közgyűlése f. hó 21-én d. u. lesz Szabó Balint elnöklete alatt. Most a pénztár vezetőségétől arról értesünk, hogy a közgyűlésen Koharszky István h. elnök fog elnökölni, mit is ezenel készséggel igazítunk helyre.

* **Sertésbeviteli tilalom.** Szabolcs és Hajdúvármegyékben — mint a földmivelésügyi miniszter ma érkezett rendeletében a városi hatósággal tudatja — a sertéseknek Bosznia és Hercegovina tartományokba bevitele szigorúan tiltott.

* **A hírlapírók gyűlése.** A vidéki hírlapírók szövetségének debreczeni helyi bizottsága tegnap délután 5 órakor ifj. Gily Ede

elnöke alatt ülést tartott, a melyen az elnök indítványára elhatározták, hogy gróf Dezenföld Józsefnek a védnökség betöltésért, Suvich Jenő ezredesnek a katenazenekar átengedéseért, Szávay Gyulának a prológ megírásáért, Komjáthy Jánosnak a színház átengedéseért, Szilágyi Vilmosnak rendezésért és közreműködésért, Vidor Dezsőnek a rendezésért, Znojemszky Gyula karmesternek a karok betanításáért, Szabó Gizellának, Zivuska Jolánnak, Kubai Margitnak, Szücs Jenőnek, Károly Ilonkának, Raics Erzsikének, Szücs Margitnak, Péter Jolánnak, Schwarcz Annának, Jankovich Szerónának, Szikszay Irénnek, Muharossy Irénnek, Péter Olgának, Szép Gizellának, Czabán Margitnak, Juhász Jolánnak, Hirsch Jennynek, Bejczy Györgynek, Komjáthy Jánosnének, B. Békéssy Rózsának, Kálmán Gyulának, Löw Józsefnek, Zivuska Andornak, Luchs Olgának, Békéssy Gyulának, B. Ruzsinszky Ilonának és Kállay Lujának közreműködéséért, Riekl Gézánnak a négyes fogat átengedéseért és Tatár Gusztávnak a „Bika” diszterem átengedéseért köszönő leveleket intéz a bizottság. Ezután Kohányi Gyula pénztáros terjesztette elő a két színházi est jövedelméről és kiadásairól szóló számadásait, mely szerint a két est bevétele összesen 1443 frt 85 kr., kiadása 767 frt 43 kr., a tiszta jövedelem 676 frt 42 kr., a melyből 600 frt elküldetett a szövetség pénztárának, a 76 frt 42 kr. pedig a helyi bizottság pénztárának rendelkezési alapja marad. Abizottság a számadásokat megvizsgálván, pénztárosnak a felmentvényt megadta. Több folyó ügy elintézése után elnök az ülést berekesztette.

*** Az öreg honvédek gyűlése.** Az öreg honvédek közgyűlése, nem mint tévesen jeleztük vasárnap délelőtt, hanem vasárnap délután 3 órakor lesz megtartva a városháza kis tanácstermében. — Erről kívánta értesíteni az öreg bajtársakat az elnökség.

*** A csizmadia bál,** ami legderekbabb magyar iparosaink, mestereink, a csizmadiaik ma este tartják meg a „Korona” disztermében a báljukat. A csizmadiaik bálja mindig fényesen szokott sikerülni, mert a bál érdekében mindent is elkövet a rendezőség. Az ételekről és külön italról Kemény János a „Kis Pipa” előnyösen ismert fiatal vendéglőse fog gondoskoni Zenezsül a Kiss Béla zenekara van felfogadva.

*** Derut a börzéken.** A börzék megint érzékenyek lettek a politika iránt. Az utolsó években ez az érzékenység teljesen hiányzott s csak a legutóbbi napok nemzetközi politikai eseményei idézték fel a börzék nagyobb reagáló képességét s befolyásolták érzékenyebben az árat. Azon a napon, a melyen a Rotschild csoport az osztrák beruházási kölcsönt megkapta, a várható hausse helyett politikai hírekre derut állott be. Ez már nagy politikai érdek ödést jelentett a börzék részéről s ez az érdeklődés a krétai események újabb fejlődését nyomról-nyomra követi. A tegnapi hírek Európának csaknem valamennyi börzében derutot idéztek elő. — A legvadabb kombinációkat alapítják a nyilván tendenciózus és tizedrészkben sem igaz hírekre és híresztelésekre. A kontremín párt, a mely tegnap és tegnapelőtt kénytelen volt visszavonulni a hausse nagyobb ereje következtében, ma ismét új hírekkel kolportál és Bécsben és Budapesten egyaránt nagybaisses és pánikszerű jelenségeket idézett elő. Az a hír, hogy az orosz nagykövet nem vett részt a nagykövek tanácskozásán és nem csatlakozott a nagykövek tiltakozásához, sokféle kombinációra vezetett. A bécsi börzén, mint tudósítónk jelenti, nagy csoportokban verődtek össze a börzelátogatók és kommentálták a politikai táviratokat és eseményeket. — E közben hatalmassá lett a hír, hogy a nemzetközi értékek gyors szökésekben hanyatlottak. Terjedelmes realizációk is voltak, a melyek segítettek

az árat lecsorítani a bécsi derut hatása alatt azután Budapesten is beállott a nagybaisses. A bécsi politikai kombinációk itt is hirtelen találtak, s úgy Bécsben, mint Budapesten sűrűn lehetett hallani az osztrák magyar monarkia mozgósításáról szóló híreket. Egyesek erről már biztos adatokat is tudtak a melyeknek ellenőrizhetetlen származásu, de kétségkívül tendenciózus híresztelések szolgáltak alapul. A börze nagy látogatottság a már maga rendkívüliség számba ment. — A budapesti nagy bankok igazgatói tömegesen látogattak fel és várták a börze alakulását. A derut a délelőtti tőzsdén és a déli tőzsdén elején volt a legerősebb s vége felé már némiképpen a vultás is állott be.

*** Idők jele.** Egyik legmegbízhatóbb forrásunkból kapjuk ma az utóbbi években szépen fejlődött gazdasági gépiparunk sajnálatos hanyatlását tanúsító azon értesítést, hogy hazánkban legrégebb és legtekintélyesebb vállalatainknak egyike a Schlick-féle vasöntő és gépgyár r. t. Budapesten a gazdasági gépek és eszközök gyártását ezentul jóval szűkebb keretbe szorítja a mennyiben ezen gépek és eszközök nagyobb részének további készítésével felhagy és a raktáraiban felhalmozott nagy mennyiségű ilyen gépek és eszközöknek, minden elfogadható árban való elárulását úgy egyenként, mint csoportokban határozta el. Mint a helyzet ösmerői bátran regisztrálhatjuk, hogy ezen derék vállalatnak eme részleges visszavonulása a gazdasági gépszakmától tisztán csak e téren dúló, áldatlan versenyben nyeri magyarázatát, mely szükségessé tette volna azt, hogy országszerte kitűnőnek elismert gyártmányainak minőségét a melyen lecsorított árákkal hozza összhangzatba. A társulat melynek készítményei a legutóbbi millenáris kiállításon is méltó feltűnést kellették és a legnagyobb kitüntetést a diszkreleket nyerték el semhogy az üzletvezetés régi dicséretes tradíciójától eltérjen, miután meggyőződött arról hogy jó árut a mai piaci árak mellett csak veszteséggel hozhatja forgalomba inkább lemondott a további versenyről élénk sajnálatára a hazai gazdasági közönségnek, mely bizonyára fájdalmasan fogja nékülözni ezen jeles megbízható cég, solid gyártmányait és nagy kárára gazdasági gépiparunknak, melyben egyelőre pótolhatatlan hézagot hagy maga után. Halálomra szerint a társulat ezentul fokozott tevékenységgel fog a már eddig is virágzó többi osztályaiak, mint hid-, gép- és wagon építészet, vas-horgany- és ercöntő, épületlakatosság, vas-szerkezetek stb. minél nagyobb mérvben való fejlesztésére törekedni.

TARKA-ÉLET.

A Bikur-Cholim halestélye.

Tegnap este ezen cikkely érdemes és alul nevezett írója felcsapott tiszteletbeli zsidónak s igen kitűnő étvágygyal elfogyasztott egy hatalmas porció paprikás halat, mely a kóser konyha receptje szerint s tűzről pattant szép zsidó főzőasszonyok szakács művészete által készült s melynek következtében azonban más nagyobb baleset nem érte az aul megnevezett író, minthogy a lterkorzó-kávés által tényleges zsidónak nézettetett el s mint ilyen nyugtattatott meg, hogy bátran lehet enni ebből az etelből, meg ebből a ropogós kergü friss barkheszből bármely szent raff-nak is, mert — kóser az? . . .

Hal estélyt rendezett tehát a Frohner szállóban a Bikur-Cholim egyesület, mely a szegényebb zsidóság jótékony betegsegélyező egyesületét jelenti, igazi kóser halestélyt, mint a milyenekről a régi ghetto történetében

van írva . . . A nagyszakállu öreg zsidók, a csupaszabb képű fiatal zsidók, mind ünnepi ruhában, kalap, kucsma a fejükön, mintahogy azt az ösökről megszokták . . . És valami szokatlan melegség, midőn az üzlet ember kívül marad az ajtón, mosolygós, derűs lesz a máskülönbben zárkózott zsidó arc, szóval mikor ember lesz a rideg üzietember is s érezni kezdi, hogy milyen jólesik az, midőn több sziv együtt dobban, midőn áldozni lehet a régi emlékeknek? . . .

A bikur-cholim halestélye különben nem csak azért volt érdekes, mert ott belelehetett kóstolni az igazi kóser konyha hamisítatlant főztébe s hogy ott egy nagy csapat öreg, fiatal zsidó összejött a legnagyobb részben szegényebb emberek, kik az önerejükkel akarnak egymáson segíteni, hanem érdekessé, ghetto szerű képpé tette azt a vendégseregnek a ritus szerint megirt viselkedése, még a pincérek is kalapban szolgálták ki a vacsorát, az elmondott héber imák, a sakter által elénekelt áldások, mikért a megáldott passasér erszényéhez képest kisebb vagy nagyobb összeggel tartozott adózni a bikur-cholim pénztárába, de legfőbb képen azok a szebbnél szebb héber énekek, miket a híres nyiregyház kantor Saul Lieber tiz tag énekkarával adott elő . . .

Mert alig is tudok valami szenvedélyesebb melódiát elképzelni, mint a milyenek a héber énekek és imák dallamai, mintha csak az ótestamentum tömör szavai zendülnének meg? . . . A fájdalmas panasz, a gyönyörök edessége, a hazatlan nép vándor sohajai, a diadalöröm mámorja, a hosszú hűrgő, szakadozott, izgatott sikolyai mind bent foglaltatnak ezekben. És a zsidó énekesnek nem csupán éneklésében, hanem még inkább az előadásában rejlik a megkapó művészete, hogy mikor elénekeli a hymnuszszerű „halalé” imákat, hát a szemé, a szemöldöke, a homlokán az erek, a rezegő hosszú szakállának minden szála, a pajesz kunkorgós fürtei a szenvedély egy gyújtó hangjával mintha mind járulnának a keleti dal változó futamaihoz és mintha csak a fanatikus, az észbontó, a szivetfacserő melódiáknak, énekeknek a démona volna az a jámbor zsidó kantor? A ki a modern európai szálloda díszes termébe szenvedélyes ének művészetével képes odavarázsolni a pusztában bolygó nép. a hazájától megfosztott zsidó nép egész történetét . . . Hogy látjuk a kutaknál Rachel leányait, kik fehérek gyöngék, szépségesek s dalolnak a szerelemről, Dávid vitézeit, kik dárdájokat forgatják és a napégetett rabszolgákat, kik bus, monoton hangumelódiákat énekelve hordogtják a köveket a biborpalástos faraó piramisaihoz? . . .

És ha ezt a zsinagóga izü művelvezet kritiká alá vennők is, akkor is a legnagyobb dicséretet érdemeli a nyiregyházi kis zsidó kantor Lieber és énekkara, mely a legkitűnőbbben van kiképezve s melynek ökölyhi nagy altistája, egy 12—13 éves zsidógyerek szinte páratlan magas és kellemes hangujával De dicséretet érdemel a kantor is, ki nemcsak elsőrangú zenetanító, hanem kiváló és remek hangu tenorista is; és nagyon szépen énekelte a szopránt egy másik kis böcher fiu is, és még talán a leggyengébb hanganyaggal rendeztek a basszisták? . . .

Az érdekes kóser mulatságon jelen volt a debreczeni zsidóság több előkelő tagja és Krausz Vilmos főrabbi is, ki remek

beszédben
melynek
kerülnek
segíteni
a szegény
érdemlik
vajás kal
paprikás
kivánjuk
áldás szó

B i k u

A
né-estne
előadását
arra, hogy
lett tünt
nyilatkoz
szeretete
lábai ele
bérkoszor
levélke,
gyűjtött
meghatva
nyilatkoz
jólva fog
tapsvihar
humoros
repében
szep sik
Malmos
B é k é
mulattat
és én a
természe
volt. Püs
közönség
minden

Jó
zunkban
felléptév
vasóink
lan bérl
rasztrag
adni, me
zöképen
parasztj
sege F
V i d o r
B é k é s
jegyző S
n e d e
János,
premier
szór ké
Audranu
operette

Ug
meddel,
nem tud
az enyé
jósziú
sagall a
anyakón
So
történt
Te könt
dat, csu
szekrén
rádmara
mint én
mint a
1897. é
mi törté
L
ösztönő

beszédben méltatta az egylet nemes czéljait, melynek tagjai ép a szegényebb osztályból kerülnek ki, a kik önjerejükből igyekeznek segíteni magukon, kik filléreiket rakják össze a szegénység felsegélésére s kik azért megis érdemelik tőlünk, habár barkheszüknel jobb vajas kalácsot ettünk is már és a koser hal paprikásnál bizonyosan jobb a fogas, hogy kívánjuk nekik — mondván — eme héber áldás szótát:

— *Le chajim Chevra s Bikur Cholim!*...

Paulus.

Színház.

A Virágszata. A tegnapi est »Loeserekne«-estnek nevezhető. A Virágszata tegnapi előadását ugyanis felhasználák a páholybérlok arra, hogy kedvencük *Loesarekné* mellett tüntetést rendezzenek. Impozáns módon nyilatkozott meg a rendes színházi közönség szeretete *Loesarekné* iránt, kinek lábai elé, mikor a színpadra lépett, nagy bábkoszoru hullott s ezen kívül egy »drága kis levelke«, melyben a művész nő számára összegyűjtött bankók pihentek. *Loesarekné* meghatva fogadta a közönség ily szépen megnyilatkozott rokonszenvét s többször meghajolva fogadta a babért es hosszantartó zajos tapsvihart. Egész este elemében volt s kiválóan humoros alakítást nyújtott Molnár Judit szerepében Róza szerepét *Szendé* Anna szép sikerrel játszotta és énekelte, *Kapossy Malmos* ilonkája ez estén is kielégítő volt. *Békésy* bravurosán énekelte, *Rubos* mulattató figura volt. *Sziklay*, ki ez estén a beteg Follinusz szerepét játszotta, természetesebb és józibb báró Ikervári Niki volt. Püspöky alakítása nem sikerült. — A közönség zsufolaság megtöltötte a színházat és minden szereplőt bőven részesített tapuban.

Jótekonyczélú előadás lesz színházunkban holnap *Békésy Róza* urnó felléptével, melyre ismételten felhívjuk t. olvasóink figyelmét. Az előadáson, mely páratlan bérlétszűnetben lesz. *Rákosi Jenő* parasztragédiáját *Magdolna* fogják adni, melynek főbb szerepei közül a következők vannak kiosztva: Gyömbér Mihály, parasztagazda *Barttha István*, Ágnes a felesége *Fcsigaházy Etel*, Laci a fiuk, *Vidor Dezső*, Magda, a keresztleánya *Békésy Róza*, Siskó Ferdinánd segédjegyző *Szilágyi Vilmos*, Bercei *Benedek Gyula*, Lajos *Komjáthy János*, Magdus *Szabó Irma*. Penteken premiér lesz színházunkban, ugyanis itt először kerül színre *Celestin* a pó Audrannak az »Üdvöske« szerzőjének legújabb operetteje.

Huszonöt év.

Debreczen, február 17.

Ugy, ugy, mosolyogj reám égkékszin szemmeddel, egy hetes kis fiam... Te persze nem tudod azt, hogy mátol kezdve nemcsak az enyém vagy, hanem az államé is, mert egy jószívű bácsi tőle telhető hivatalos komolysággal a mai napon bevezetett az állami anyakönyvbe.

Sokan vannak, a kik kíváncsiak reá, mi történt akkor, mikor ők születtek, a világon Te könnyen kielégítheted azt a kíváncsiságot, csak be kell majd nézned az apád könyvszekrényébe, avagy a tiedbe, mely az apádról rádmarad, ha te sem léssz szerencsésebb, mint én voltam s előbb eltemeted te is apádat, mint a 25-ik évetet megéred, kikeresed az 1897. évi február 10-iki dátumot s megnézed, mi történt, — hiszen újságíró az apád.

Ládd én újságíró vagyok s mégsem ösztönöz a kíváncsiság, hogy mi történt a

világon ma 25 esztendeje. Egyet tudok csak, hogy volt, az sem annak a napnak az érdeme: akkor volt őt s ma harmincz esztendő s a magyar alkotmány második korszaka, 1867. február 17-én nevezte ki a király Andrássy Gyulát magyar miniszterelnökké s ugyanezen a napon halt meg *István kir. herceg*, Magyarország utolsó nádora. Ezeknek a dátumoknak a fordulója tettem tudtommal nevezetessé mindössze azt a csütörtököt, a melyen én születtem 25 évvel ezelőtt.

Van ugyan annak az időnek még egy nevezetessége, a mely épen az idén került többször szóba a hasonlatosság révén, az, hogy ekkor is ilyen enyhe idő volt, mint a mostani.

Tehát ezek a körülmények tették volna azzá a te apádat, fiam, amivé maig fejlődött? Alig hiszem s ezért neked sem jócsok jövőt a mai politikai konstellációk egybevetése, a vagy az időjárás befolyásának mérlegelése utján az emberi életre s tanácsalom neked is, hogy ne tedd, ha effélére szükséged lehet. Engem, fiam ez a huszonöt esztendő ugyan sokra tanított meg, talán többre, mint más huszonötöt, én tanácsolom neked ugy könyvbéli, mint élettapasztalatbéli bö tanulmányok alapján, hogy ne légy eldőlőtes, sőt még az elhatározásaidhoz se tégy jóelőre hosszas tanulmányokat és megfontolásokat, mert azokat mint egy hibás számítást a táblán, keresztülhuzza az élet mestere s gyors elhatározásra készit akaratom ellenére is, — ha pedig ezt meg nem szoktad, eszed nem gyakorlott a helyzet felismerésében s önmagad feltalálásában, — sohasem fogsz megélni a világon. Én legalább azt tapasztaltam magamon, hogy amire sokaig készültem, még ha végrehajtottam, sem sikerült, a mit pedig a pillanat hatása alatt, nem zavartatva magamat az előzmények s különösen a más hangulatban fűzött gondolataim korlátozó láncairól, azokra még akkor sincs okom pnszaskodni, ha nem sikerültek egészen.

Huszonöt év igen nagy idő ugy az egyesek, mint a világ életében. Nagy az elő, de nagy utolsó 25 is. Azalatt, míg én az első leeltem, Törökország az utolsó próbálta leélni.

Huszonöt évvel ezelőtt még élénk emlékezetében volt mindenkinek, miként alakult az egykori magyar, később török tartományokból szerb és a román fejedelemség, az egyik egy disznókereskedőt, a másik a porosz király ánokaöcscsét választva fejedelméül, kinek czime a szultán hűséges szolgája vala.

Ezzel kezdődött meg Törökország haladoklása s innen számítható életének 25 éve. Látod, fiam, Európa hivatalos doktorainak, a diplomáciának teljes huszonöt éve volt rá, hogy orvosságot keressen a halálos betegség ellen s ma, midőn újra kiütött rajja a régt se, még csak azt sem tudják, miként lehetne fekélyeitől tisztességes halál által megszabadítani, nem hogy meggyógyítására képesek volnának.

Akkor, mikor én születtem, még nagyon bizott magához az emberi ész s előre kiczirkalmozta, miként fogja leélni az életet. Amint én és kortársaim nőttek, ugy foszlott szét hurokról hurokra ez az abránd s ma ott vagyunk, hogy a vén Európa tanácstalanul áll Törökország halálos agyánál, a fiatal Görögország pedig merész lépéssel kettévágja a csomót.

Ugyanigy volt az más tényeknél is s mi lassanként megtanultuk belőle, hogy az ember gondolkozására nem alapíthat semmit, az nem vezetheti életének utain, mert ott a véletlen parancsol, meg kell tehát tanulnunk azt a nagy tudományt, mely a helyzet gyors felismerésében s a gyors elhatározásban áll. — Lehet, hogy mire te eléred a 25 ik évetet te hazadnál épugy fog sirni a fiad, mint te teszed, mikor ezeket a sorokat írom, már tovább leszték mint mi vagyunk s nem csak azt tudjátok, hogy a régi rendszer nem helyes, hanem azt is kitaláltok — persze, egy kissé a mi segítségünkkel is — hogy mi a helyes s újra nem bízzátok magatokat a véletlelre, —

hanem uralkodni próbáltok rajta. Bizony Isten szeretném megérni s látni, hogy milyen eredménynyel?!

Ime fiam, látod, azt tanácslom neked, hagyd el életed utján a régi ösvényeket, törj magadnak új csapást, — ha mindjárt a tanulótársaid fején is — de (minthogy semmi sincs új a nap alatt) ez alól is van kivétel, — egyet a régi jó szokások közül el ne hagyj: szerepd és tiszteld szüleidet, — különösen pedig az édes anyádat!

Te azt még nem tudod, — adja az Isten hogy ne is tudd meg soha! — hogy micsoda élet az, — anya nélkül nőni fel. Csak egy parányi jussom az embernek abból a határtalan szeretetből, amelyet az édes anya érez gyermeke iránt, mar rögtön megneemesedik, átszellemül a lelke! Nem ismerem a biográfiajukat, de megvagyok róla győződve, hogy azok a mai irodalmi nagyságok, akiknek oly nagy élvezet letagadni minden erényt a földről s hirdetni a bün diadalát, — sohasem ismerték az édes anyjukat, ha pedig ismerték, mint népbolondítók és tudatos amitők, — fogházba valók s nem az irodalom veteményes kertjébe...

Ég csak 12 esztendeig ismertem az édes anyámat, fiam, akkor elszólitotta lelkem vezetői sorából az Isten. De látod, nem vihette el egészen a halál, az emléke itt van a szívemben, mintha ma is élne, nem teszek egy lépést, hogy eszembe ne jutna s ha jó a lépés, áldom érte őt, hogy az igyekezetet beoltotta lelkembe s ha rossz, bocsánatot kérek tőle, amiért megsértettem az emléket s — látod — nem is rendszer, nem is fogalom az én gondolkozási körömben a rossz asszony, hanem csak jelenség, pedig talán jobban ismerem a természetet és az életet, mint azok a nagyságok, akik minden jóról a világon csak lóhátról szeretnek beszélni...

Amit az édes anyád és a lelkedbe, az kitörölhetetlen lesz örökre fiam. — A te apád természettudósnak készült, ma is fogalkozik természettudománnyal, az időjárás volt a birodalma s újságíró lett belőle... Légy meggyőződve fiam, hogy az édes anyám oltotta belém mindakettőt, ő is tagja volt a természettudományi társulatnak s ő is tájékozva volt politikáról, tudományról és társadalmi elméletekről egyaránt, — pedig akkor mi volt még a nőnevelés! — s amellet bamulatos emlékező tehetsége volt, — s a te apádat ugyanezek kvalifikálják az újságírói pályára s én azt nem feledem el neki soha, soha!

Igaza van Schopenhaurnak, fiam. A gyermek atyjától a külső megjelenését, anyjától a lelki tehetségeit, gondolkozását, esztét, jellemét örökli: ismételten intlek tehát: becsüld meg az édes anyádat! Magam iránt nem kérek tőled különös jóakaratot, fiam, csak azt szeretném, ha nem feledkeznél meg rólam, akár élek akkor, mikor te 25 éves leszel, akár nem. Ha nem elnék, vedd eő ezt ezt az írást s azokat a többi köteteket, amelyek a te apádnak a mindennapi munkáját a te születésedet megelőző és követő időkben megörökített s marits belőlük erőt az élethez, látván, miként kereste meg azt: akkor a te apád, mikor ugyanolyan fiatal és boldog volt, mint te leszel 25 év múltán, — ha pedig élnek még szólj hozzám egy-két jó szót, ki tudja, nem lesz-e akkor nekem még az is vigasztalás. — A mi foglalkozásunk, fiam, nagyon kimeríti az embert, ha szorgalmas, lásd, korunk legnagyobb festősenije 55 éves korában tébolydába került, — ki tudja, hol leszek ötven éves koromban én, akinek tehetsége nem, csak az igyekezete és a családja iránt érzett szeretete emelkedik felül közönségesen...

De nem folytatom, fiam mert kiesordul a könnyem legfeljebb azt teherem hozzá, hogy jó hazafi s vallásos ember legyen belőled, erre pedig nincs szükség figyelmeztetésre, hiszen magyarnak születel, s csak annyit mondok még egyszer: szerepd és tiszteld az édes anyádat!

Kohányi Gyula.

Eladó ház és vendéglő.

A fűvészkert-utca 1074. sz. háznál lévő

vendéglő

mely kitűnő forgalomnak és látogatottsága folytán igen nagy élénkségnek örvend, más vállalkozás miatt

eladó.

Értekezhetni fűvészkert-utca 1074. sz. a. a tulajdonosnál.

Ugyancsak eladó a nagyuj-utca 1612. számú sarokház.

Az 1895. évi párizsi és az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításokon díszoklevéllel s arany éremmel kitüntetve. — Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban kitűnő sikerrel használt külszer:

REUMA SZESZ

biztos s kiváló gyors hatása a test bármilyen csúszos bántalmait, u. m.: kőszvény, osz, reuma, lechiás asthma stt. ellen.

Hatása némely esetben meglepő, amennyiben gyakrabban idültabb eseteknél is már egyszeri bedörzsölésnél a fájdalmakat teljesen megszüntette.

Fog- és fejfájást 5 perc alatt megszüntet.

Egy üveg ára használati utasítással 1 korona erősebb üveg két korona 40 fillér.

Főraktárak Budapesten: TÖRÖK JÓZSEF ur gyógyszerárában király-utca 12. és dr. EGGER A. ur gyógyszerárában vaczi-körút 17. sz. — Ugyiszintén a főváros összes s a vidék csaknem összes gyógyszerárában, valamint a készítő

WIDDER GYULA gyógyszerésznél
S.-A.-Ujhely.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítenek.

Ugyiszintén: Debreczenben: Dr. Rótschnek V. Emil és Tóth Béla urak gyógyszerárában.

COGNAC
GUZBA-DUROZIER & Co
FRANCZIA COGNACGYÁR, PROMONTOR.
Mindenhol kapható.
Vezetőigazgató: RUDA és BLOCHMANN, Budapest és Bécs.

Fontos! Friss termésű Fontos! Vetőmagvak

nagyobbrészt már mind beérkeztek, részben pedig néhány nap alatt érkezendnek.

Kiválóan szép francia és magyar luczerna Lóhere vagy veres- here, mind arankamentesítve s 10, 25, 50, és 100 kilós varratlan zsákokban plombázva. — Arankás mag nem létezik.

Egyedül valódi eredeti quediinburgi Takarmányrépa magvak, mint: oberndorfi sárga, veres hosszú mamuth, sárga buczok, sárga eckendorfi és olajbogyó, csakis a legjele-ebb és megbízható minőségekben a termelő ölmzárával. — Minden faj csiraképeségre nézve megvizsgálva. — A legjobb a mi létezik ezen a téren és nem drága.

Miért is a gazdaközönséget saját érdekében figyelmeztetni bátorodom, hogy mielőtt magszükségletét fedezné, tegyen kérdést

KONTSEK GÉZA

előbb GASZNER KÁROLY magkereskedésében

hol minden biztosíték meg van, bármely néven nevezendő magvaknak legjobb és legolcsóbb beszerzésére.

Melegágyba alkalmas konyhakerti zöldségmagvak friss minőségben már kaphatók.

Nagy képes árjegyzéket tessék kérni.

Meghívás.

A debreczeni „Takarékos- és Hitelintézet Részvénytársaság”

t. részvényesei

a folyó 1897. évi február hó 28-án, d. e. 10 órakor,
az intézeti ház üzleti helyiségében (Csapó-utca 335/6. sz. a.) magtartandó

XXIII-ik évi rendes közgyűlésre

azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy szavazati jog gyakorlása csak oly részvényesek jogosítvák, kiknek nevei a közgyűlés előtt legalább 30 nappal a részvénykönyvbe bevezetettek.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság által az 1896. évről beterjesztett üzleti jelentés, valamint a felügyelő-bizottság jelentésének tárgyalása; a mérleg helybenhagyása, illetőleg megállapítása, a nyereség felosztása, az igazgatóság és felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása.
2. Az alap szabály 33. §-a értelmében két kilepő igazgatósági tag választása.
3. Az alapszabály 47. §-a értelmében felügyelő-bizottság és két felügyelő-bizottsági póttag választása.

Az igazgatóság.

Az évi jelentés, mérleg s az erre vonatkozó adatok a közgyűlést megelőző 8 nap alatt az intézet helyiségében az üzleti órák alatt megtekinthetők.

Az általam leggondosabban összeállított, tekintélyes orvosok által ajánlott és jónak talált vegytiszta

SÓSBORSZESZ,

mely már eddig is igen nagy elterjedtségnek örvend, kapható minden fűszerüzletben, valamint gyógyszer-taromban.

Ára egy kis üvegnek 45 kr., nagy üvegnek 90 krajczár.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítenek.

Használati utasítással ellátott könyvecske minden üveggel ingyen adatik.

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszertára.
DEBRECZENBEN, (Tisza-palota.)

